

KÜLTÜREL MARKSİZM VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR

[Cultural Marxism and Cultural Studies]

Douglas KELLNER¹

Çev.: Fatih Tezcan

ÖZET

Geçtiğimiz onca yıl içinde kültürel çalışmaların birçok farklı biçimleri ortaya çıkmıştır. 1980'lerde ve 1990'lardaki küresel genişleme döneminde, kültürel çalışmalar genellikle İngiltere Birmingham'daki Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'nde geliştirilen kültür ve toplum anlayışıyla tanımlanmıştır. Onların kültüre sosyolojik, materyalist ve politik yaklaşımları 20. yüzyılın kültürel Marksizmine dayanır. 20. yüzyıl Marksist teorisyenleri arasında yer alan Georg Lukacs, Antonio Gramsci, Ernst Bloch, Walter Benjamin ve T.W. Adorno'dan Fredric Jameson ve Terry Eagleton'a kadar uzanan birçok düşünür, Marksist teoriyi kültürel formların üretiminin, toplum ve tarihle olan bağı, kitleler ve sosyal hayat üzerindeki etki ve etkileşimlerinin ilişkisini incelemek için kullanmıştır. Kültürel Marksizm, kültürel çalışmaların ve onun günümüzdeki çeşitli tür ve biçimlerine dayanak noktası olması açısından önem arz etmektedir.

Anahtar sözcükler: Kültür, kültürel Marksizm, kültürel çalışmalar, teori.

ABSTRACT

Many different versions of cultural studies have emerged in the past decades. While during its dramatic period of global expansion in the 1980s and 1990s, cultural studies was often identified with the approach to culture and society developed by the Centre for Contemporary Cultural Studies in Birmingham, England, their sociological, materialist, and political approaches to culture had

¹ Yazının Türkçeye çevrilerek yayınlanması için izin verme inceliğini gösteren Sayın Prof. Dr. Douglas Kellner'e teşekkür ederim (Çev. Fatih Tezcan).

predecessors in a number of currents of cultural Marxism. Many 20th century Marxian theorists ranging from Georg Lukacs, Antonio Gramsci, Ernst Bloch, Walter Benjamin, and T.W. Adorno to Fredric Jameson and Terry Eagleton employed the Marxian theory to analyze cultural forms in relation to their production, their imbrications with society and history, and their impact and influences on audiences and social life. Traditions of cultural Marxism are thus important to the trajectory of cultural studies and to understanding its various types and forms in the present age.

Keywords: Culture, Cultural Marxism, cultural studies, theory.

Geçtiğimiz onca yıl içinde kültürel çalışmaların birçok farklı biçimleri ortaya çıkmıştır. 1980’lerde ve 1990’lardaki küresel genişleme döneminde, kültürel çalışmalar genellikle İngiltere Birmingham’daki Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi’nde geliştirilen kültür ve toplum anlayışıyla tanımlanmıştır. Onların kültüre sosyolojik, materyalist ve politik yaklaşımları 20. yüzyılın kültürel Marksizmine dayanır. 20. yüzyıl Marksist teorisyenleri arasında yer alan Georg Lukacs, Antonio Gramsci, Ernst Bloch, Walter Benjamin ve T.W. Adorno’dan Fredric Jameson ve Terry Eagleton’a kadar uzanan birçok düşünür, Marksist teoriyi kültürel formların üretiminin, toplum ve tarihle olan bağını, kitleler ve sosyal hayat üzerindeki etki ve etkileşimlerinin ilişkisini incelemek için kullanmıştır. Kültürel Marksizm, kültürel çalışmaların ve onun günümüzdeki çeşitli tür ve biçimlerine dayanak noktası olması açısından önem arz etmektedir.

Kültürel Marksizmin Yükselişi

Marx ve Engels kültürel olguların önemine yazılarında nadiren değinmişlerdir. Marx’ın not defterinde Eugene Sue’nun romanlarına, popüler medyaya, İngiliz ve yabancı basınına bazı göndermeler bulunur. Marx 1857-1858 deki “politik ekonominin iskeleti”nde, insan türünün başlangıcında kültürel metinlerin sosyal ve tarihsel gelişimindeki öneminin olabileceğine dair Homeros’un çalışmalarına başvurur. Marx ve Engels’e göre toplumun ekonomik temelini üretim güçleri ve üretim ilişkileri oluştururken, kültür ve ideoloji de iktidar olan sosyal grupların hakimiyetlerinin güvenliğini sağlamak için inşa edilmiştir. Alt yapı/üst yapı ilişkisine dayanan bu etkili modelde, toplumun temelinde ve kuruluşunda “alt yapı” olarak yer alan ekonomi; kültürel, yasal, politik ve yaşamın diğer öğelerini “üst yapı” olarak ortaya çıkarır. Ayrıca üst yapı, ekonomik alt yapının yeniden üretilmesine de hizmet eder.

Genelde Marksist yaklaşıma göre kültürel öğeler her zaman için belirli tarihsel durumlarda ortaya çıkar, özel sosyo-ekonomik çıkarlara hizmet eder ve önemli sosyal işlevler taşır. Marx ve Engels'e göre, dönemin kültürel fikirleri yönetici sınıfın çıkarlarına hizmet eder, ideolojiler de sınıfın hakimiyetini meşrulaştırmak için üretilir. Marksist çözümleme için önemli bir terim olan "ideoloji", belirli bir sınıfın fikirlerinin ne kadar güçlü olabileceğini ifade eder, o sınıfın çıkarlarını destekler, zulmün, haksızlıkların ve toplumun olumsuz yönlerinin üstünün örtülmesine yardımcı olur. Marx ve Engels'in feodal döneme dair incelemelerinde, dindarlık, onur, kahramanlık ve askeri cesaret kavramları hegemonik aristokrat sınıflarının egemen fikirleriydi. Kapitalist dönemde ise bireycilik, kâr, rekabet ve piyasa kavramları baskın olmaya başladı ve ideoloji de yeni burjuva sınıfının gücünü pekiştirmeye yaradı. İdeolojiler doğal ve sağduyuya uygun olarak anlaşılırlar bu yüzden de çoğunlukla görünmez ve eleştirilmezler.

Marx ve Engels ideolojinin eleştirisini yapmaya, var olan toplumun kurumlarının ve değerlerinin doğallaştırılmasına, idealize edilmesine ve meşrulaştırılmasına hizmet eden baskın toplumsal çıkarların, nasıl egemen fikirleri yeniden ürettiğini göstermeye girişerek başladılar. Rekabetçi ve bireyci kapitalist toplumda doğa gereği insanların kişisel çıkarlarının ve rekabetçi yapılarının öne çıkması doğal görünürken, komünist toplumda ise insanların doğaları gereği dayanışmacı oldukları öne sürülür. Gerçekte, insanlar ve toplumlar son derece karmaşık ve çelişiktir, ama ideoloji bireysellik ve rekabet gibi yüceltilen insani ve sosyal özellikleri idealize ederek uyumsuzlukları, çatışmaları ve olumsuz özellikleri yumuşatır.

Daha sonra kültürel Marksistler, klasik Marksizme göre daha çok özerkliğe ve kültüre önem vermeye eğilimli olmalarına rağmen bu fikirleri geliştirdiler. Marx yazılarında, edebi eserlere ve kişilere göndermeler yapsa da, kabul gören hiçbir kültürel analiz modeli geliştirmemiştir. Aksine Marx entelektüel ve politik enerjisini, kapitalist üretim modelini, var olan ekonomik gelişmeleri, politik çekişmeleri, dünya piyasasındaki değişimleri ve şimdilerde "küreselleşme" ve "modernite" ile teorize edilen modern toplumları incelemeye odaklamıştır.

Alman Sosyal Demokratları ve radikallerinden Rus Marksistlerine kadar uzanan 2. nesil klasik Marksistler, ekonomiye ve politikaya daha çok odaklandılar. Marksizm, Avrupalı birçok işçi sınıf hareketinin resmi öğretisi haline geldi böylece 1883 yılında Marx'ın ölümünden 20. yüzyılın başlarına kadar günün politik çekişmelerinin gereksinimlerine bağlandı.

1920'lerdeki Marksist bir nesil ise kültürel olgulara dikkat çekmeye başladı. Perry Anderson (1976) ekonomik ve politik çözümlerden kültürel teoriye geçişi Avrupa devrim hareketlerinin 1920'lerde kırılması ve faşizmin yükselmesinin ardından Batı Marksizminin yenilgisinin bir

belirtisi olarak yorumlar. Ayrıca kültürel olgulara karşı bitmez tükenmez ilgileri olan entelektüellerden Lukacs, Benjamin ve Adorno gibi teorisyenler Marksist kültürel analiz yöntemini geliştirdiler.

Macar kültür eleştirmeni Georg Lukacs Marksizmi benimsemeyen ve Macar devrimine katılmadan önce “*Soul and Form*” (1900) (*Ruh ve Biçim*) ve “*Theory of the Novel*” (1910) (*Roman Kuramı*) gibi önemli kitaplar yazdı. 1920’lerin başında Marksizmin psikolojik ve politik boyutlarını dikkatlice geliştiren ultra-Marksist Lukacs, 1920’lerin sonunda kültürel analize döndü. Rusya’da sürgünde, kültürel çalışmalar için önemi bilinmemiş bir dizi edebi metinler üzerinde çalışırken, Stalizmden tamamen ayrıldı.

Lukacs *Roman Kuramı* adlı eserinde Avrupa romanının yükselişi ve ortaya çıkan burjuvazi ve kapitalizmin zaferi arasında bağ kurar. Bu noktada ayrıntılı olarak betimlenen bireysel kahramanlar burjuva toplumu tarafından desteklenen bireyselliğe karşılık gelir. Karakterlerin deneyimleri çoğunlukla burjuva toplumunun ideolojisini yeniden üreten yönlendirici talimatlar taşır. Lukacs’a göre, edebi öğeler, karakterler ve içerik tarihsel bağlamın uzantıları olarak yorumlanmalıdır, bu noktada anlatının kendi, farklı ortamlarda değişik biçimler alır. Kültürel form ve analizlerin kategorilerinin kararlı bir tarihselleştirmesi ve kültürel metinlerin belirli bir tarihsel ortamda okunması ile tarihsel dönemlerin dönüşümlerinin aydınlatılmasında metinlerin yorumlanmasının kullanılması onun kültürel çalışmalardaki önemli katkılarına oluşturur.

Lukacs erken dönem tarihselci kültürel çalışmalarını 1920’lerde Marksizmden yararlandığı üretim biçimleri, sınıf ve sınıf çatışması teorileri ile Marx’ın sermaye analizini kendi sosyo-kültürel analizine ekonomik temel oluşturacak şekilde kullanmasıyla zenginleştirdi. Artık tarih, ekonomi ve toplum aracılığıyla kurulmuştu ve tarihsel koşulların ışığında yorumlanan kültürel formlar da üretim biçimi ile şekillenen sosyo-tarihsel ilişkiler içinde anlaşılıyordu. Nitekim Lukacs’ın, Balzac, Zola, Thomas Mann, Kafka ve diğer yazarlara dair okumaları, belirli tarihsel durumların nasıl okunacağı ve inceleneceğine dair modelleri içermekteydi.

Lukacs’ın kuralcı estetik anlayışı, ilerici sanat modeli olarak eleştirel (ve sosyalist) gerçekçiliğe dayanır ve modern estetiği aşağı görmesiyle de Frankfurt Okulu’ndan İngiliz kültürel çalışmalarına kadar uzanan sonraki Batı Marksistleri tarafından şiddetle reddedilir. Sonraları Lukacs ayrıca, Marksist ideoloji eleştirisinin daha dogmatik politik biçimlerini benimsemiştir. Önceki çalışmalarında, hem bireyler ve dünya arasındaki bir uzlaşma biçimi olan edebiyatta, hem de yabancılaşmanın üstesinden gelme yolu olan sanatta görülen ütopyacılığını geride bırakmıştır.

Buna karşın Ernst Bloch, Batı kültürünün ütöpik boyutlarına değindi ve bu yolla kültürel metinlerin daha iyi bir dünya ve dönüşmüş bir topluma olan özlemi içerdüğünü vurguladı. Bloch'un Batı kültüründeki Homeros'un metinleri ve İncil'den modern reklamcılığa ve mağaza vitrin görüntülerine uzanan hermeneutik yaklaşımında, daha iyi bir yaşamın hayali görülür (1986). Bu ütöpik hareket kültürel çalışmalara, kültürün var olan dünyaya ve imgelere, düşüncelere, metinlere nasıl farklı seçenekler sunduğuna bir meydan okuma olarak katkıda bulunur. Bireysel özgürleşme ve sosyal dönüşümü teşvik eden metinler ve yaklaşımlar *Frankfurt Okulu*'nu ve *Fredric Jameson* gibi çağdaş teorisyenleri derinden etkilemiştir.

İtalyan Marksist Antonio Gramsci'ye göre dönemin yönetici entelektüel ve kültürel güçleri hegemonyanın bir biçimini oluşturur ve düşüncelerin, kültürel formların baskısı ile yöneten grupların iktidar olmasına toplum razı olur. Gramsci yöneten grupların birliğinin (Amerikan devriminde ve 19. yüzyılda İtalya'nın birleşmesinde olduğu gibi) çoğunlukla devlet tarafından üretildiğini öne sürdü ve hegemonyanın kurulmasında "sivil toplum"un kurumlarının da rol oynadığını belirtti. Bu yaklaşımda sivil toplum, kilise, okul, medya, popüler kültür öğelerini vb. içermektedir. Bu durum, kişisel ekonomik çıkarların ve ailenin olduğu özel alan ile Habermas'ın "kamusal alan" olarak tanımladığı yer olan devlet otoritesinin görüldüğü kamuya aracılık eder.

Gramsci'nin yaklaşımına göre toplumlar değişmezliklerini "baskı"nın, gücün ve "hegemonya"nın birleşimi ile sağlarlar. Bunu topluma entelektüel ve ahlaki liderliklerin ikna ediciliği kabul ettirir. Böylece, bazı kurumların ve grupların şiddet içeren güç uygulamaları ve geçerli sosyal sınırların, kuralların baskısı (polis, ordu, çeteler vs.) ile ayrıca diğer kurumların (din, okul ve medya) hegemonyanın, sosyal düzenin bir biçimi olan ideolojik hakimiyetin (piyasa kapitalizmi, faşizm, komünizm vs.) sağlanmasında baskın ve ikna edici bir gücün etkisi ile sosyal düzenler kurulur ve yeniden üretilir. Bununla birlikte, toplumlar, erkek üstünlüğünün kurumsallaşması, baskın ırkın hakimiyeti ve alt grupların üstündeki etnik köken baskısı aracılığıyla erkeklerin ve baskın ırkların hegemonyasını kurar.

Gramsci'nin *Hapishane Not Defterleri*'ndeki (*Prison Notebooks*) (1971) anahtar örneği, İtalya'da liberal burjuva rejiminin yerini alan okul, medya ve diğer kültürel sosyal ve politik kurumlar aracılığı ile uygulanan genellikle baskıcı devletin kontrolünü eline geçiren İtalyan faşizmidir. Gramsci'ye göre hegemonya teorisi, hem belirli politik güçler yoluyla hegemonik otoriteyi ele geçiren tahakkümün kurucu güçlerinin hem de var olan hegemonyaya karşı koyarak devirebilecek olan karşı-hegemonik güçlerin, grupların ve fikirlerin tariflerinin analizlerini içerir. Örnek bir analiz

olarak, 1970'lerin sonunda 1980'lerin başındaki Margaret Thatcher İngiltere'sinin rejiminin ve Ronald Reagan'ın Amerika Birleşik Devletleri rejiminin nasıl güç kazandığı ve muhafazakar grupların, devletin kontrolü ve medyanın kullanımının yanı sıra yeni teknolojiler ve beyin takımları, bağış toplayan gruplar ve politik eylem grupları gibi kültürel kurumların aracılığıyla da nasıl egemenlik kurdukları incelenebilir. 1980'lerdeki Thatcher-Reagan hegemonyasını açıklamak için sağcı görüşlerin medyada, okullarda ve kültürün geneline nasıl egemen olduklarının analiz edilmesi gerekir. Devletin yerine küresel piyasanın, nasıl zenginliğin kaynağı ve sosyal sorunların çözümü olarak aynı zamanda da devletin nasıl aşırı vergilendirici, kuralcı ve bürokratik uyuşluğun kaynağı şeklinde görüldüğü tartışılmalıdır.

Gramsci ideolojiyi, sosyal düzeni kuran hakim düşünceler olarak tanımladı. Hakim düşüncelerin eleştirel bir analizini içeren, ideoloji karşıtı düşüncelerden oluşan kendi "praksis felsefesi"ni belirledi. "*Cultural Themes: Ideological Material*" (1985) (*Kültürel Temalar: İdeolojik Materyal*) adlı eserinde, yaşadığı tarihte basının var olan kurumların ve sosyal düzenin ideolojik meşrulaştırılmasının üretilmesinde baskın bir araç olduğunu not düştü ama kiliseler, okullar, dernekler ve gruplar gibi diğer birçok kurumun da rol oynadığını belirtti. Gramsci, bu kurumların ve onları meşrulaştıran ideolojilerin eleştirisi yaparken, karşı kurumların ve fikirlerin var olan sisteme alternatifler üretebileceğine değindi.

Gramsci'nin kültür ve medyanın baskınlığına dair eleştirisi, Frankfurt Okulu ve İngiliz kültürel çalışmaları tarafından kültürel eleştirinin değerli araçları olarak benimsendi. İdeoloji ve ütopya kavramları ile Lukacs ve Bloch tarafından geliştirilen tarihsel-materyalist kültürel analiz modeli *Frankfurt Okulu'nun* kültürel çalışmalarını etkiledi.

Frankfurt Okulu'nun çalışmaları, modern iletişim çalışmalarının yaratıcılarından biri olan Paul Lazarsfeld'in (1942) "idari araştırma"larında belirttiği eleştirel yaklaşım adını verdiği modelden yararlanmıştı. Adorno, Lowenthal ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'nün içinden diğer üyelere, enstitü ile bağı tam olmayan kendine has bir teorisyen olan Walter Benjamin tarafından itiraz edildi. Paris'te 1930'lardaki yazılarında Benjamin, fotoğraf, film ve radyo gibi yeni kültürel üretim teknolojilerin ilerici yönlerini belirtti. "*The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction*" (1969) (*Teknik Olarak Yeniden-Üretilbilirlik Çağında Sanat Yapıtı* (2015)) adlı eserinde Benjamin, eski kültür öğelerinin yerini nasıl yeni kitle medyasının aldığını not düştü. Bu noktada fotoğrafın, filmin, kayıtların, yayınların kitlesel üretimi, önceki dönemlerin sanat çalışmalarındaki özgünlüğünün ve ruhun yerini aldı. Benjamin, yüksek kültürün gizeminden uzak olan medya kültürünün, kendi kültürlerini sorgulayan ve inceleyen daha eleştirel bireyler yetiştirebileceğine

inandı. Aynı spor hayranlarının atletik etkinlikleri inceleyip değerlendirdikleri gibi. Benjamin ayrıca, sinemanın yarattığı hızla akan imgelerden oluşan süreçte, öznelliklerin daha iyi savunulabileceğini ve sanayileşen, kentleşen toplumların yaşadığı akışın ve karmaşanın daha iyi anlaşılabilmesine inandı.

Alman sanatçı Bertolt Brecht, Benjamin ile filmler üzerine çalışarak, radyo oyunları yazarak, sosyal gelişmenin bir aracı olarak medyayı kullandı. “The Artist as Producer” (Üretici olarak Sanatçı) adlı makalede (1999 [1934]) Benjamin, ilerici kültür yaratıcılarının, filmler ve tiyatro gibi kültürel ürünleri, kitleleri memnun etmenin yerine, politik aydınlanmayı ve eleştirel bakışı öne çıkarmak için kullanmaları gerektiğini öne sürdü. Brecht ve Benjamin radyo oyunları yazdılar ve ilerici sosyal değişimin bir aracı olarak da filmlerle ilgilendiler. Radyo teorisi üzerine bir makalede Brecht tek yönlü iletişim yayınlarından çok yönlü iletişime geçilebileceğini belirterek interneti öngördü (Silberman 2000, s. 41).

Dahası, Benjamin alternatif karşı kültürlerin üretimini içeren radikal bir kültür ve medya politikasını oluşturmak istedi. Ancak film gibi medya ürünlerinin muhafazakar etkilerinin de olabileceğini fark etti. Kitle üretiminin “gizemli havadan” yoksun oluşunu ilerici olarak görürken kitle üretiminin büyüleyici gücü kültürel eserlerin eleştirel ve politik yönünü ortaya çıkarmasının yanında, filmlerin yeni bir tür ideolojik büyü yarattığını da fark etti, magazin kültürü ve sinemada kullanılan yakın çekim teknolojisiyle belirli yıldızların ve imgelerin fetişleştirildiğini belirtti. Bu yüzden, Benjamin medya kültürünün teknolojisi ve biçimine dikkatlice bakan, onun karmaşık yapısını ve etkisini belirten ilk radikal kültür eleştirmenlerinden biri olmuştur. Dahası kültürel tarihe karşı benzersiz bir yaklaşım geliştirdiği, hâlâ kalıcılığı koruyan, 18. yüzyıl Paris tarihi hakkında mikro yaklaşımla hazırlanan bitmemiş bir çalışması da bulunur (bkz. Benjamin 2000 ve Buck-Morss 1989).

Max Horkheimer ve T.W. Adorno Benjamin’in bu iyimserliğine, son derece etkili bir kültür endüstrisi analizi yaptıkları “Aydınlanmanın Diyalektiği” adlı kitapları ile yanıt verdiler. Bu kitap ilk olarak 1948’de basıldı ve 1972’de İngilizceye çevrildi. Onlar, reklamcılık ve ticari buyruklar tarafından kontrol edilen kültürel üretim sisteminin ürünleri olan filmlerin, radyo yayınlarının, gazetelerin, dergilerin tüketici kapitalizminin zeminini oluşturmaya hizmet ettiğini öne sürdüler. Sonraki eleştirmenler onların yaklaşımlarını fazlasıyla yönlendirmeci, indirgemeci ve elitist olarak değerlendirerek medya kültürüne karşı, medya endüstrisinin kitleler ve bireyler üzerindeki etkisini bu denli yoğun görmeyen, popüler kültür çalışmalarını ortaya çıkardılar.

Frankfurt Okulu ayrıca, geleneksel kültürden ve modernizmden, kitle medyasının sanatlarına ve tüketim toplumuna uzanan dönüşüm üzerine kullanışlı, tarihsel bakış açıları geliştirdiler. Habermas'ın dönüm noktası olan *Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü*_adlı kitabı, Adorno ve Horkheimer'in kültür endüstrisi analizini ele alır. Habermas, kültür endüstrisinin zaferinin tarihsel arka-planını hazırlarken, 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılda kamusal alanın yükselişi ile sivil toplum ve devlet arasında duran ve kamusal ve özel çıkarların bir araya geldiği yer olan burjuva toplumu ile aralarındaki ayrımı not düşer. Tarihte ilk kez, burjuva toplumunda, bireyler ve gruplar, politik uygulamaları, kendi gereksinim ve çıkarlarına yönelik olarak doğrudan etkilemiş ve kamuoyunu şekillendirmişlerdi. Burjuva kamusal alanı, devlet baskısı karşısında kamuoyunun çıkarlarının burjuva toplumunu şekillendirebilmesini mümkün kılmıştır.

Habermas, kökleri Aydınlanmaya, Amerikan ve Fransız Devrimine dayanan liberal kamusal alandan “refah devlet kapitalizmi ve çoğulcu demokrasi”ye geçişi belirtir. Bu tarihsel değişim Horkheimer ve Adorno'nun kültür endüstrisi analizini temel alır. Büyük şirketlerin kamusal alanı ele geçirdiği ve akılcı tartışma alanından, yönlendirmeci, tüketimci ve etkisiz bir alana dönüştürdüğüne değinir. Akılcı eleştiriler ve tartışma yolu ile ortaklaşa kurulan kamuoyu, artık medya uzmanları ve anketlerle belirlenen fikirlerden oluşan bir kamuoyuna dönüşmüştür. Habermas'a göre, kamusal tartışma alanı ve bireysel katılım arasındaki bağlantı böylece parçalanmış, sivil-tüketicilerin eğlence ve bilgi aldıkları politik yönlendirmenin ve temsilin alanına dönüşmüştür. Dolayısıyla yurttaşlar, kamusal tartışmanın karar vericisi olan medya sunumlarının ve söylevlerinin seyircilerine dönüşmüşlerdir. Habere, bilgiye ve kamusal meselelere ilgili yurttaşlar da azalmıştır. Habermas'ın sözleriyle: “Bugünün kitle medyası, burjuvanın metinlerinden kendine uyarladığı biçimleri kamuya pazarlayarak, asıl anlamının aksine, bir tüketim kültürü oluşturmuştur.” (1989, s. 171).

Habermas, burjuvanın kamusal alanını, akılcı tartışmanın ve eleştirinin bir forumu olarak idealize etmesine rağmen bu alandan birçok grup ve kadınlar dışlanmıştır. Habermas ayrıca çeşitli karşıt sınıfları, halk kesimini ve kadınların seslerini ve çıkarlarını duyurmak için geliştirdikleri kamusal alanı da ihmal eder (bkz. Calhoun 1992). Yine de Habermas, demokratik devrimler döneminde, tarihte ilk kez kamusal alanda sıradan vatandaşların politik tartışmalara katıldığı ve otoritenin haksızlıklarına karşı organize olarak mücadele ettikleri konusunda haklıdır. Habermas, ayrıca medyanın, politikada ve gündelik yaşamdaki önemini arttırdığını ve bu yolla medya ve kültür aracılığıyla şirketlerin çıkarlarının kamusal alanı sömürdüğüne işaret etmiştir.

Kültürel Marksizm, özellikle 1960'larda Marksist düşüncenin en çok ünlendiği ve üretken olduğu zamanda Avrupa ve Batı dünyasında son derece etkili oldu. Fransa'dan Tel Quel grubu ve Roland Barthes, İtalya'dan Galvani DellaVolpe, Lucio Colletti ve diğerleri, İngilizce konuşan dünyadan 1960'ların kültürel radikal topluluğu ve Fredric Jameson, Terry Eagleton gibi küresel çapta çok sayıda teorisyen kültürel Marksizmi, üretimi analiz eden, yorumlayan kültürel çalışmalar modelleri için kullandılar. Kültürel ürünleri sosyo-tarihsel durumları içinde ele aldılar, politik ve ideolojik etkileri olduğunu belirttiler. Kültürel Marksizmin etkisi altındaki kültürel çalışmaların en etkili biçimlerinden biri İngiltere'de, Birmingham Okulu olarak bilinen, Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'nde kuruldu.

İngiliz Kültürel Çalışmaları

Frankfurt Okulu tekel kapitalizmin ve Fordizmin (kitle üretim ve tüketim rejiminin) devlet sahnesinde olduğu kültürel durumları dile getirdi. Tüketim kapitalizmine küresel çapta direnişin olduğu, bir dizi devrim hareketinin yükseldiği, "Post-Fordizm" olarak nitelendirilen sermayenin yeni bir türünün ortaya çıktığı 1960'larda ise İngiliz kültürel Çalışmaları doğdu. Bu dönemde sosyal ve kültürel biçimlenişi nitelemede post-modernite ve diğer terminolojiler de kullanıldı. Dahası, 1950'lerde ve 1960'ların başında İngiltere'de ve Avrupa'nın büyük çoğunluğunda eski işçi sınıfı temelli kültür ile Amerikan kültür endüstrisinin ürünlerine dayanan kitle kültürü arasında önemli gerilimler varlığını korurken, erken dönem İngiliz kültürel çalışmaları tarafından kültür formları değerlendirildi. Richard Hoggart, Raymond Williams ve E.P. Thomson tarafından geliştirilen ilk kültürel çalışmalarda kültür endüstrisinin ürettiği kitle kültürünün saldırılarına karşı işçi sınıfı kültürünü korumaya çalıştılar. Thomson'ın İngiliz işçi sınıfının kurumları ve mücadelelerinin tarihi üzerine olan araştırması, Hoggart ve Williams'ın işçi sınıfı kültürü savunusu ve onların kitle kültürüne olan eleştirileri sosyalist ve işçi sınıfı odaklı projenin bir parçasıydı. Bu proje endüstriyel işçi sınıf hareketini sosyal değişimin ilerici gücü olarak gördü. Proje, daha eşitlikçi sosyalist bir toplum için mevcut kapitalist toplumların eşitsizliklerine karşı mücadele etmek için organize olup harekete geçme olanağı verdi. Williams ve Hoggart kültürel çalışmaları ilerici sosyal değişimin bir aracı olarak gördüler. İşçi sınıfı politikaları ve eğitimlerini içeren projelere dahil oldular.

1950'lerin sonu ile 1960'ların başında Hoggart, Williams ve diğerleri, Amerikanizm ve kitle kültürüne karşı eleştiri getiren erken dönem İngiliz kültürel çalışmalarının öncü dalgalarıydılar. Onların çalışmaları bir ölçüde erken dönem Frankfurt Okulu'nun eleştirilerine paraleldi. Frankfurt

Okulu işçi sınıfını yüceltmesine rağmen, Avrupa'nın büyük çoğunluğunda faşizmin olduğu dönemde Almanya'da yenilmiş görüldüler. Onlar özgürleştirici sosyal değişme için güçlü bir kaynak olarak görülmediler. 1960'larda Birmingham okulunun çalışmaları, ilk dalga İngiliz kültürel çalışmalarının (Hoggart, Williams ve Thompson'ın "kültür ve toplum" geleneği) radikalliğini ve Frankfurt Okulu'nu devam ettirdi. Ancak Birmingham projesi de sonunda, kültürel çalışmalarda postmodern popülist bir dönüşüme yol açtı.

1963/64'te Hoggart ve Hall tarafından Birmingham Üniversitesi'nde kurulan Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi ile başlayan İngiliz kültürel çalışmalarının ikinci aşamasının Frankfurt Okulu'nun pek çok önemli yaklaşımını paylaşması çoğunlukla kabul edilmedi. Bu dönemde, Merkez, kültürel ürünlerin eleştirisi, analizi ve yorumlanması için çeşitli eleştirel yaklaşımlar geliştirdi (bkz. Hall 1980b; Johnson 1986/7; McGuigan 1992; ve Kellner 1995). Bir dizi iç tartışmanın olduğu sırada, 1960'ların ve 1970'lerin hareketlerine ve sosyal mücadelelerine karşılık olarak Birmingham grubu kültürel metinlerde ve medya kültüründe sınıf, toplumsal cinsiyet, ırk, etnisite ve ulusallık gibi ideolojiler ve temsillerle ilişkiye girdi. Birmingham düşünürleri gazetenin, radyonun, televizyonun, filmin ve diğer popüler kültürel öğelerin kitleler üzerindeki etkisini çalışan ilkler arasındadır. Onlar ayrıca çeşitli kitlelerin farklı biçimlere ve içeriklere sahip olan medya kültürünü nasıl kullandıkları ve yorumladıklarına odaklandılar. Kitlelerin medya metinlerine farklı tepkiler vermesini sağlayan etkenleri de analiz ettiler.

1960'ların başlarından 1980'lere kadar uzanan klasik dönem İngiliz kültürel çalışmaları, Marksist yaklaşımı kültür çalışmalarına uyarlayarak devam etti. Özellikle Hall Althusser ve Gramsci'den etkilenmişti (bkz. Hall 1980a). Hall çoğunlukla yazılarında Frankfurt Okulu'nun etkisini görmezden gelmesine rağmen, Birmingham Grubu'nun bazı çalışmalarında Frankfurt Okulu'nun kültürel çalışmalara dair sosyal teori ve metodolojik modelleri, politik yaklaşımları ve stratejileri tekrarlanmaktadır. Frankfurt Okulu gibi, İngiliz kültürel çalışmaları da işçi sınıfının düzene uyum sağlamasını ve devrim bilincinin çöküşünü gözlemledi, Marksist devrim projesinin felakete sonuçlanmasının koşullarını inceledi. Frankfurt Okulu gibi, İngiliz kültürel çalışmaları da işçi sınıfının var olan kapitalist topluma uyum sağlamasında kitle kültürünün önemli bir rol oynadığı sonucuna vardı. Kapitalist hegemonyanın yeni bir türü olarak tüketim ve medya kültürü oluşturuldu.

İki gelenek de kültür ve ideolojiyi birbirine bağladı ve kültürel çalışmaların merkezinde ideoloji eleştirisini koydu. İki gelenek de kültürü, hegemonyanın ve ideolojinin yeniden üretiminin bir türü olarak algıladı. Kültürel öğeler, düşünce ve davranışları şekillendirerek bireylerin kapitalist toplumunun sosyal koşullarına uymasını sağladı. İki okul ayrıca, kültürü kapitalist topluma

direnin potansiyel bir biçimi olarak da ele aldı. Raymond Williams gibi İngiliz kültürel çalışmalarının erken dönem öncüleri ile Frankfurt Okulu teorisyenleri yüksek kültürün ve ideolojinin kapitalist modernliğe karşı direniş güçlerini içerdiğini belirtti. Sonraları, İngiliz kültürel Çalışmaları medya kültüründeki direniş hareketlerini ve medya ürünlerinin kitleler tarafından yorumlanmasını, kullanılmasını yücelti, buna karşın Frankfurt Okulu, bazı istisnalar dışında, kitle kültürünü homojen ve ideolojik baskının ikna edici bir türü olarak kavramsallaştırdı ki bu farklılık, iki geleneği birbirinden ayıran özellik oldu.

Başlangıçtan bu yana doğası gereği, İngiliz kültürel çalışmaları son derece politikti ve muhalif alt-kültürlerin direniş potansiyellerini araştırdı. İşçi sınıfının kültürünün potansiyelinin yüceltilmesinden sonra, gençlik alt-kültürlerinin kapitalist otoritenin hegemonik biçimlerine nasıl direndiğini belirtti. Klasik Frankfurt Okulu'nun tersine (ancak Herbert Marcuse ile benzer biçimde), İngiliz kültürel çalışmaları gençlik kültürlerinin potansiyel olarak sosyal değişimin ve muhalifliğin yeni biçimlerini ürettikleri üzerinde durdu. İngiliz kültürel çalışmaları, gençlik alt-kültürleri çalışmaları sayesinde, kültürün; kimliğin ve grup üyeliğinin farklı biçimlerini nasıl teşkil ettiğini kanıtladı. Çeşitli gençlik alt-kültürlerinin muhalif potansiyelinin önemini vurguladı (bkz. Jefferson 1976 ve Hebdige 1979). Kültürel çalışmalar, alt-kültür gruplarının kendi tarzlarını ve kimliklerini üreterek, kültürün ve kimliğin baskın biçimlerine karşı nasıl direndiğine odaklanmaya başladı. Egemen giyim, moda, davranış ve politik ideolojilere uyum sağlayan bireyler, belirli sosyal grupların üyeleri olarak kendi kimliklerini ana-akım gruplar içinde ürettirler (beyaz, orta-sınıf muhafazakar Amerikanlar gibi). Punk kültürü, siyah milliyetçi alt-kültürler gibi alt-kültür ile kendilerini tanımlayan, ana-akımdan farklı görünen ve hareket eden bireyler, standart modellere karşı kendi muhalif kimliklerini oluşturdular.

Frankfurt Okulu'nun aksine, İngiliz kültürel çalışmaları modernist ve avangard estetik akımları yeterince kullanmadılar, ilgilerini medya kültürünün büyük ürünleri ve popüler olanla sınırladılar. Ancak, modernizm ve avangard sanatın birçok türü ile ilgilenecek tartışma yaratan Frankfurt Okulu, modernizmi ve yüksek kültürü görmezden gelen İngiliz kültürel çalışmalarına göre daha üretken olmuştur. İngiliz kültürel çalışmalarının, popüler kültür ve medya kültürünün ürünleri üzerine olan çalışmalarını meşrulaştırma kaygısı ile sözde “yüksek” kültürden popüler kültüre döndüğünü görülür. Ancak böylesi bir dönüş kültürün tüm biçimlerinin içyüzünü görme olasılığını kurban eder ve kültür alanındaki “popüler” ve “elit” ayrımını güçlendirir. Bu durumda alt kültür/üst kültür ayrımındaki olumlu/olumsuz yaklaşımı alt kültür lehine çevirir. Daha da önemlisi, kültürel çalışmalar, “tarihsel avangard” kültürün muhalif biçimlerini geliştirmek için yapılan girişimleri keser (Burger 1984). Dışavurumculuk, Gerçeküstücülük ve Dadaizm gibi avangard akımlar,

kültürün hegemonik formlarına alternatif sağlayarak toplumda devrim yaratacak şekilde sanatı geliştirmek istediler.

İngiliz kültür çalışmalarının birçok temsilcisi tarafından çoğunlukla ihmal edilen avangard sanat hareketlerinin özgürleştirici ve muhalif potansiyeli Frankfurt Okulu'nun özellikle de Adorno'nun birincil konusuydu. Ancak, avangard formların ve hareketlerin çekiciliği Perde (Screen) projesinin merkezindeydi ve 1970'lerde Britanya'da bazı yönlerden avangard kültürel teori baskındı ve dünya üzerindeki güçlü etkisini Birmingham okulu öne çıkana dek sürdürdü. 1970'lerin başında, Perde "realizm" ve "modernizm" arasındaki kurucu ayrımı geliştirdi ve burjuva realist sanatı ile realizmin ideolojik kodlarının yeniden üretildiği medya kültürüne karşı ciddi bir dizi eleştiri getirdi. Ayrıca, onlar, avangard modernist estetik pratiklerinin politik ve özgürleştirici etkisini savunarak yüceltiler. Bu proje, aralarında ciddi farklılıkları olmasına rağmen, Perde teorisi ile Frankfurt Okulu (özellikle Adorno) arasındaki derin benzerlikleri ortaya koydu.

İngiliz kültürel çalışmaları, 1970'lerde ve 1980'lerin başında geliştirilen ve asla yanıtlanmayan Perde teorisinin teorik pozisyonlarına sistematik eleştiriler getirdi (Hall 1980). Gerçekten de, "perde teorisi" 1980'lerde teorik bir tez ve pratik bir program olarak geçerliliğini yitirdi. İngiliz kültürel çalışmaları tarafından "perde teorisi"ne karşı geliştirilen eleştirilerin birçoğu ikna ediciyken, güncel İngiliz ve Kuzey Amerikan kültürel çalışmaları, Perde teorisinin avangard pratikleri savunusunu ve Frankfurt Okulunun yaratıcı alternatifler ürettiği vurgusunu ihmal etmişti. Frankfurt Okulu gibi İngiliz kültürel çalışmaları da, üretilen ve tüketilen kültürün, sistem ve sosyal ilişkiler doğrultusunda çalışılması gerektiği ve kültür analizinin toplum, politika ve ekonomi çalışmaları ile yakından bağlı olması gerektiği konusunda ısrarcı olmuştur. Gramsci'nin hegemonya yaklaşımı İngiliz kültürel çalışmalarının, hegemonik bir proje olarak medya kültürünün bir dizi baskın değeri, politik ideolojileri ve kültürel formları nasıl ortaya çıkardığını araştırması için yön verdi. Bu hegemonik projede farklı birçok birey ortak bir kabule yönlendirilerek Reaganizm ve Thatcherizm gibi politik projelere ve tüketim toplumuna uyum sağlar hale geldi (bkz. Hall 1988). Bu proje, Frankfurt Okulu'nun, politik ekonomiyi, metin analizini ve eleştirel sosyal teori çerçevesinde kitlelerin tepkileri üzerine olan çalışmalarını birleştirdiği metateorik yaklaşımlarıyla birçok yönden benzerlik gösterir.

İngiliz kültürel çalışmaları ve Frankfurt Okulu, kurulu akademik düzene direnç göstererek, temelde disiplinlerarası bir anlayışla kurulmuştu. Onların disiplinlerarası çalışmaları ve sosyo-politik içeriğinden ötürü soyutlanmış kültürün zararlı etkilerini eleştirmeleri, kültürün özerkliğine inanan disiplin odaklı çalışanlar arasında tepkiye neden olarak sosyolojik ve politik yorumları reddedildi. Böylesi bir akademik biçimciliğe ve ayrılıkçılığa karşı çıkararak, üretilen ve tüketilen kültürün, sistem

ve sosyal ilişkiler doğrultusunda çalışılması gerektiği ve kültür analizinin toplum, politika ve ekonomi çalışmaları ile yakından bağlı olması gerektiği konusunda ısrarcı oldular. Gramsci'nin hegemonya ve karşı-hegemonya modelini kullanarak iktidarın “hegemonik”, baskıcı, sosyal ve kültürel güçlerini analiz ettiler ve “karşı-hegemonyanın” direniş ve mücadele gösteren güçlerini araştırdılar. Sosyal dönüşümü amaçlayan bu proje, baskı ve zulümden özgürleşmek ve politik mücadele sürecini iyileştirmek için iktidarın ve düzene direnenlerin güçlerini belirlemeye çalıştı.

Bazı erken dönem İngiliz kültürel çalışmalarının otoriter sunumunda, politik ekonomiyi, üretim ve bölüşüm sürecini, metinsel ürünleri ve kitlelerin tepkisini analiz eden kültürel çalışmalardaki disiplinlerarası yaklaşımın önemi vurgulandı – bu yönüyle de Frankfurt Okulu'na oldukça benzemektedir. Örneğin, Stuart Hall klasik programlı “Kodlama / Kod Çözümü” adlı makalesinde “üretim – dağıtım – tüketim – üretim”i kapsayan döngünün eklemlerini izlemek için Marx'ın Grundrisse modelini kullandı (1980b, 128). Hall, bu modeli medya kurumlarının nasıl anlamlar ürettiğine, yaydığına ve kitlelerin bu metinleri nasıl kullandığına ve çözümlediğine odaklanarak somutlaştırdı. Dahası, 1985/1986 yılında yayınlanan 1983 tarihli konferansta Richard Johnson, Hall'un erken dönem modeline benzer bir kültürel çalışmalar modeli sundu. Üretim ve dağıtımın önemini vurgulayan bir şemayla resmedilen bu model Marx'ın vurguladığı kapital döngüsüne paralel olarak, üretim, metinsellik ve tepki döngüsünü temel almaktaydı. Johnson kültürel çalışmalarda, üretimin analiz edilmesinin önemini vurgulamasına ve daha idealist ve metin odaklı yaklaşımın lehine bu bakış açısını terk ettiği için “Perde”yi eleştirmesine rağmen, birçok İngiliz ve Kuzey Amerikan kültürel çalışmalarında bu noktadaki ihmal tekrarlandı.

Kültürel Çalışmalarda Postmodern Dönüşümler

1980 sonrası yıllarda kültürel çalışmaların birçok türündeki, zevkin, tüketimin ve kimliklerin bireysel inşasının vurgulandığı postmodern bir sorunsal olarak adlandırılabilir dönüşümü, McGuigan (1992) “kültürel popülizm” olarak adlandırdı. Bu açıdan medya; kültürü, kimlik, zevk ve otoriterlik malzemelerini üretir böylece kültürel ürünleri tüketen kitleler de “popüler”in bir parçası olur (bir temsiline dönüşür). Bu aşamada – kabaca 1980'lerin ortalarından günümüze kadar olan dönemde – Britanya'daki ve Kuzey Amerika'daki kültürel çalışmalar daha önceki sosyalist ve devrimci politik tutumlarından postmodern formlar olan kimlik politikaları ile medya ve tüketim kültürüne daha az eleştirel bakan yaklaşımlara geçmişlerdir. Kitle, tüketim ve tepki kavramlarının defalarca vurgulanması sonucu metinlerin üretimi ve dağıtımı ile medya endüstrilerinin metinleri nasıl ürettiği dair ilgi azaldı. Önceki aşamalarının aksine, 1970'lerin sonundan günümüze kadar geliştirilen kültürel çalışmaların biçimleri, kökeninde kitlesel üretim ve tüketimin bulunduğu sermaye ve sosyal düzenin yeni rejimi olan (Fordizm) tekeller devlet kapitalizminden, yeni bir

bilgi/eğlence toplumundaki farklılıkları, çeşitlilikleri, eklektizmi, popülizmi ve güçlenen tüketimciliği uluslararası ve küresel sermayeyi karakterize eden “post-Fordizm” (Harvey 1989) veya “post-modernizm” (Jameson 1991) olarak adlandırılan aşamaya geçişi teorize etti. Bu açıdan, çoğalan medya kültürü, postmodern mimari, alışveriş merkezleri ve postmodern gösteri kültürü, postmodern imgeyi ve tüketim kültürünü kapsayan sermayenin en son aşaması olan teknokapitalizmin yeni bir aşamasının öncüsü ve mekânı haline geldi (bkz. Best ve Kellner 2001 ve Kellner 2002).

Sonuç olarak, postmodern kültürel çalışmalara geçiş küresel kapitalizmin yeni bir dönemine yanittir. McGuigan’ın tanımladığı “Yeni revizyonculuk”, kültürel çalışmaları politik ekonomi ve eleştirel sosyal teoriden koparır. Kültürel çalışmaların postmodern aşamasında, popüler öğelerinden olan yerel zevkler, tüketim ve melez kimliklerin inşası uğruna ekonomi, tarih ve politikayı görmezden gelme ve hatta tamamen yok sayma gibi yaygın bir eğilim vardır. Bu kültürel popülizm Marksizm’den uzak postmodern teoriye geçişi tekrarlar ve indirgemeciliği, serbestliğin ve baskının ana anlatılarını ve tarihsel teleolojiyi öne sürer.

Aslında, İngiliz kültürel çalışmalarının baştan beri politik ekonomi ile değişken (tutarsız) bir ilişkisi olmuştur. Stuart Hall ve Richard Johnson kültürel çalışmalarını sermayenin döngüsünün (üretim-dağıtım-tüketim-üretim) Marksist modeli üzerine kurmalarına rağmen, Hall ve diğer İngiliz kültürel çalışmalarının anahtar isimleri ekonomik analizi sürekli takip etmediler. 1980’lerden günümüze İngiliz ve Amerikan kültürel çalışmalarının birçok araştırmacısı politik ekonomiden tamamen uzaklaştı. Hall’un politik ekonomiden uzaklaşması yine de merak uyandırıcıdır. Halbuki yukarıda adı geçen makalede (“Kodlama / Kod Çözümü”) (1980b) Hall, kültürel çalışmalara üretim süreci ve sermaye döngüsünün incelenmesi gerektiğini belirterek başlamışken, “İki Paradigma”da (1980a) Hall, Frankfurt Okulu’nun tarzından daha yüksek bir düzeyde “kültürelizm” ve “yapısalcılık”ı sentezlemeyi önerir. Hall politik ekonomi ve kültürel çalışmalar arasındaki ilişkiyi açıkça belirtme konusunda oldukça değişken davranmıştır ve çalışmalarında nadiren politik ekonomiyi uygulamıştır.

Örneğin “İki Paradigma” makalesinde Hall, ekonomik indirgemeciliğe kurban edildiği için kültür paradigmasından politik ekonomiyi çıkarır. Hall, kültürden o zamanlarda İngiltere ve diğer yerlerde varlığını sürdüren politik ekonominin bazı biçimlerini çıkarma konusunda haklı olabilir ama indirgemeciliğe düşmeden Frankfurt Okulu tarzında politik ekonominin kullanımı olan kültür ve ekonominin karşılıklı etkileşimine dayanan benzer bir model kullanmak da mümkündür. Özellikle Frankfurt modeli, sıklıkla Hall tarafından savunulan durum olan, kültüre göreceli bir özerklik tanıırken ekonomik indirgemeciliğe ya da belirlenimciliğe yol açmaz.

Genel olarak Hall ve diğer İngiliz kültürel çalışmalarının üyeleri ne tamamen ekonomik indirgemeciliğin bir türü olarak gördükleri Frankfurt Okulu'nu reddetmişlerdir ne de yok saymışlardır. Ekonominin büyük bir dönüşüm yaşaması politik ekonomiden kaçınmanın bir nedeni olmuştur. İngiliz kültürel çalışmalarının birçok savunucusu politik ekonomiyi tamamen yok saymasına rağmen, Hall, kültürel çalışmalarda politik ekonominin kullanımına ihtiyaç doğabileceğini fırsat buldukça belirtir. 1983'te bir makalesinde Hall, ekonomiyi “son etken”dense “ilk etken” olarak görülebileceğini önerir, ancak bu çalışması Althusser'in ekonomi öncelikli argümanını nadiren takip eder.

Hall'un “otoriteryan popülizm” olarak gördüğü Thatcherizmin analizi, Fordizmden Post-Fordizme, küresel kapitalizme geçişte hegemonyanın etkisi ile ilişkilidir ama bu değişimde ekonominin ve ekonomik etkenlerin rolü yeterli ölçüde ele alınmadığı için eleştirilmiştir (Jessop 1984). Hall, Gramsci'yi kullanarak “ekonomik etkinliklerin belirleyici çekirdeğini” asla inkar etmeyeceğini belirterek yanıt verir, ama Hall'un kendisi kültürel çalışmalarına ve politik eleştirilerine ekonomik analizi yeterli ölçü ele aldığı konusunda emin değildir. Örneğin, “küresel postmodern” üzerine yazısında Hall çağdaş küresel kapitalizm konusunda daha eleştirel kavramsallaştırmaların ve Frankfurt Okulu'nun kullanılarak ekonomik ve kültürel öğelerin ilişkisinin teorize edilmesi gerektiğini önerir. Hall'un (1991) sözleriyle:

küresel postmodern, farklılıkların ve marjinalliklerin belirsiz bir başlangıcını ifade eder, mümkün olduğunca Batı anlatısını merkezden uzaklaştırır bu durum da kültürel politikaların can damarı ile eşleşir. Ancak tersine farklılıklara sertçe direniş gösterilir, Batı uygarlığının merkeziliği yeniden kurulmaya çalışılır, çok-kültürlülüğe doğrudan ve dolaylı olarak saldırılar gelir, tarihin, dilin, edebiyatın (bu üçlü ulusal kimliğin ve ulusal kültürün en önemli destek sütunlarıdır) büyük anlatılarına dönülür. Thatcher ve Reagan döneminde etnik mutlakiyetçiliğin savunusu ve kültürel ırkçılık gözlenir, Avrupa genelinde de yabancı korkusu ortaya çıkmaktadır.

Hall'a göre, bu nedenle, küresel postmodern, kültürün çoğullaştırılmasını ve Batı kültürünün anlatısından dışlanan seslerin, farklılıkların, marjinalliklerin açığa çıkmasını sağlar. Ancak bu yoruma, Frankfurt Okulu'nun yaklaşımıyla, küresel postmodern basitçe yeni medya ve teknolojilerin aracılığıyla küresel kapitalizmin yeni bir sunumu olduğu öne sürülerek karşı çıkılabilir. Bu durum, sosyal kontrolün ve sermayenin gerçekleşmesinde yeni ve güçlü kaynaklar olarak medya kültüründeki eğlence ve bilginin yayılmasını gösterir. Yeni dünya düzeni olan güncel

küresel kapitalizmin teknolojisi, kültürü ve politikası daha çeşitli ve çoğulcu, farklılıkların ve marjinalliklerin seslerinin duyurulması olarak resmedilir ama uluslararası şirketler tarafından kontrol edilir ve sınırlandırılır. Ulus-aşırı şirketler kültürel anlatımların sınırlarını genişletmek yerine daraltır ve kültürün yeni, güçlü belirleyicileri konumuna gelirler.

Küreselleşen Kültürel Çalışmalar

Geçtiğimiz yıllarda yaşanan kültür endüstrilerindeki çarpıcı gelişmelerde, birkaç süper medya kuruluşu tarafından eğlence ve bilginin artan kontrolünü ifade ettiği konusunda, birleşmeye ve fikir birliğine gidildiği görülmektedir. Ancak medya kültürünün küreselleşmesi ile ulusal ve yerel kültürde küresel kültürün homojenleştiriciliğinin etkisinin en düşük düzeyde olduğu öne sürülmüştür. Örneğin, Murdock'ın kanalları olan CNN, NBC, MTV, BBC dünya çapında medya kültürünün en bayağı tekdüzeliğini ve homojenliğini taşır. Avrupa'nın kablolu yayınında ve uydu televizyon sistemlerinde Almanya'nın, Fransa'nın, İtalya'nın, İspanya'nın, İsveç'in ve Rusya'nın devlet kanalları bulunmaktadır. Bu devlet kanalları farklılığa, marjinalliğe ve ötekiliğe gerçekten açık değildir. Hatta Amerika ve Avrupa'daki halkın erişimi olduğu daha açık kanallarında ve Avustralya'nın çok-kültürlü televizyon servisi SBS de küresel postmodernin gerçekten bir parçası değildir. Bu açık servislerin büyük çoğunluğu devlet tarafından desteklenir ve yönlendirilir, anlayışı ve kapsamı da yerelle sınırlıdır.

Elbette, Hall'un küresel postmoderninde bazı açılımlar vardır, ama onlar küresel kültürün yükselen homojenleştiriciliği tarafından oldukça sınırlanmış ve etkisiz hale gelmiştir. Öyle ki, küresel medya kültürünü belirleyen karakteristikler çelişiktir, kimliğin güçleri ve farklılıklar, homojenlik ve heterojenlik, küresel ve yerel, birbirlerini etkiler, çatışır, anlaşamaz, ya da bir arada bulunur, MTV Latino'nun İngilizce ve İspanyolcayı birleştirerek oluşturduğu slogan olan Chequenos! – (“Check us out”) gibi yeni semboller üretir. Ulus aşırı kültür endüstrilerinin hegemonyası anlamına gelen küreselleşme, büyük çoğunlukla Amerikan kökenlidir. Birleşik Devletlerin kültürel endüstrileri dünya pazarında film, televizyon, müzik, moda ve diğer kültürel öğeler konusunda egemen konumdadır. Küresel postmodern, çeşitliliği ve farklılığı çağrıştırırsa da aynı ölçüde Frankfurt Okulu'nun sürekli vurguladığı temalar olan küresel homojenizasyon ve aynılık eğilimi de gösterdiği hesaba katılmalıdır.

Hall'a (1991) göre merak uyandıran soru, eğer küresel ortam gerçekten marjinalliğe ve ötekiliğe açıksa, ilerlemeci bir politikanın sunumu etkisini küresel postmodern ortamda gösterirse ne olacaktır? Ama gerçekte küresel alan egemen şirketler ve devlet güçleri tarafından kurulmuştur ve

kontrol altındadır. Muhafif seslerin sahnelenmesi oldukça güçtür ve yayınlanması konusu ise neredeyse olanaksızdır. Örneğin Hollanda'da devlet destekli ya da kamunun erişebileceği açık bir kanal yoktur. Elbette, egemen medya kültürünün dışına çıkıldığında işler farklı görünür. Marjinalere, yeni seslere çeşitliliğe, çoğulculuğa ve açıklığa daha çok yer vardır. Fakat Hall'un belirttiği alternatif kültürlerin, küresel postmodernin bir parçası olması çok zordur. Hall'un oldukça pozitif ve iyimser olan küresel postmodern yaklaşımı, Frankfurt Okulu ve kültürel çalışmaların önceki aşamaları tarafından küresel kapitalizme karşı geliştirilen eleştirel bakışlar ile güçlendirilmelidir.

Postmodernist kültürel çalışmalardaki vurgular, sosyal örgütlenmenin içinden yeni deneyimleri ve olguları tartışmalı şekilde açığa çıkardı. Bireylerin daha farkındalıklı bir biçimde medya tüketiminde buldukları, kültürel ürünler üzerinde daha geniş seçim haklarının olduğu, yeni küresel ve ulus aşırı kapitalizme karşılık verdikleri, tüketicilerin ürünler ve servisler konusunda daha geniş bir düzenin olduğu bu dönemde etkin kitlelerin, karşı koyan okumaların, muhalif metinlerin, ütöfik tepkilerin ve benzerlerinin vurgusu ifade edilir. Farklılıkların, çeşitliliklerin, heterojenliğin yükseldiği postmodern teoride, yeni sosyal düzendeki farklılıkların ve çeşitliliğin çoğalması tüketici arzu ve gereksinimlerine dayanarak betimlenir.

Postmodern kültürel çalışmalar tarafından betimlenen melez kültürün ve kimliklerin biçimleri, küresel ve yerel kimliklerin yeniden yapılandırılması ve direniş ve mücadelenin yeni şekilleri ile yoğun bir ürün, kültür, insan akışının olduğu küresel kapitalizme karşılık gelmektedir (bkz. Appadurai 1990 ve Cvetkovich ve Kellner 1997). Dünya çapındaki gelenekleri birleştiren kültürel çalışmaların yeni türleri, makaleler, kitaplar, konferanslar, internet siteleri ve dünya genelindeki tartışmalar ile kültürel çalışmaların daha çeşitli türlerini üreterek genişleyen ve melezleşen küresel kültürün yapısını tekrarlar. 1980'lerden günümüze uzanan kültürel çalışmaların modelleri önceleri kültürel Marksizmden büyük çoğunlukla etkilenecek sonrasında yelpazesini çeşitli geleneklerle birleştirerek teorilerin, bölgelerin, eserlerin alanını genişletti. Eleştirel kültürel çalışmalar kültürel Marksizmin önceki türlerinin açıklarını kapatmak için politik temsillerin mutlaka sınıf, toplumsal cinsiyet, ırk ve cinsellik kavramlarını içermesi gerektiğini ısrarla savundu. İngiliz kültürel çalışmaları analizlerinin odağını sınıf ve kültür kavramlarından gittikçe uzaklaşarak toplumsal cinsiyete, ırka, entisiteye, cinselliğe, ulusa ve kimliğin diğer bileşenlerine kaydardı (bkz. Durham ve Kellner 2001).

Bu makalede tartışıldığı üzere, kültürel Marksizm ve farklı geleneklerden etkilenen İngiliz kültürel çalışmalarının anahtar fikirlerinin önemli birçok öngörüsü vardır. Bu öngörüler günümüz kültürel

çalışmaların konumu belirtir. Sonuç olarak, kültürel çalışmalar projesinin, Birmingham Okulu ve devamcılarının oluşturduğu günümüzdeki halinden çok daha geniş bir alanı vardır. Kültürel çalışmaların, Lukács, Gramsci, Bloch ve 1930'lardaki Frankfurt Okulunun oluşturduğu Neo-Marksist modelden feminist ve psikoanalitik kültürel çalışmalar ile semiyotik ve post-yapısalcı yaklaşımlara dek uzanan birçok modeli ve geleneği vardır (bkz. Durham ve Kellner 2001). İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde, Birmingham okulu öncesinde kültürel çalışmaların uzun bir geleneği vardır. Fransa, Almanya ve diğer Avrupa ülkeleri dünya çapında kültürel çalışmalara kaynaklık eden zengin gelenekler üretmişlerdir.

Kültürel çalışmaların büyük gelenekleri kurulu akademik düzenin standartlığının üstesinden gelmek ve akademinin ürettiği bir alanda uzmanlaşma görüşünü aşmak için sosyal teoriyi, kültürel eleştiriyi, tarihi, felsefi analizi ve belirli politik hareketleri birleştirdi. Frankfurt Okulu, İngiliz kültürel çalışmaları ve Fransız postmodern teorisinde de görülen bir yaklaşım olarak Kültürel çalışmalar, sosyal teoriyi, ekonomiyi, politikayı, tarihi, iletişim çalışmalarını, edebiyatı ve kültürel teoriyi, felsefeyi ve diğer teorik söylemlere dayanan disiplinlerarası bir kavram geliştirdi. Kültür ve toplum hakkındaki disiplinlerarası yaklaşımlar çeşitli akademik disiplinler arasındaki bulunan sınırları aşar. Kültürel çalışmalar konusundaki bu yaklaşımlara göre bir metnin sınırlarına gelindiğinde durulmamalıdır, metinsel üretim sistemlerine nasıl uyum sağlayacağına ve çeşitli metinlerin nasıl birden çok üretimin türünde, tipinde ve sisteminde olduğu ve metinler arası bir yapısının olduğuna bakılmalıdır – verilen sosyo-tarihsel bir durumun dile getirilişinde olduğu gibi.

Kültürel Marksizm, bireylerin egemen kültür formlarının etkilerini, mesajlarını ve anlamlarını inceleme becerisinin olduğu eleştirel ve politik yaklaşımları içerdiği için kültürel çalışmaların cephanesini güçlendirir. Kültürel çalışmalar, bireylerin özgürlüklerini ve bireyselliklerini arttırarak medya yönlendirmelerine karşı direnmelerini sağlayan eleştirel bir medya pedagojisinin parçası haline gelebilir. Bu, insanların kendi kültürleri üzerinde egemenlik kazanmaları ve alternatif kültürler ve politik değişimler için mücadele edebilmelerine güç verir. Dolayısıyla kültürel çalışmalar herhangi bir akademik heves değildir, daha iyi bir toplum ve daha iyi bir yaşam için mücadelenin bir parçası olabilir.

KAYNAKÇA

- Anderson, Perry (1976) *Considerations on Western Marxism*, London: New Left Books.
- Benjamin, Walter (1969) *Illuminations*, New York: Schocken.
- Benjamin, Walter (1999) "The Artist as Producer", in Walter Benjamin, *Collected Writings*, Volume II. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Benjamin, Walter (2000) *The Arcades Project*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Best, Steven and Douglas Kellner (2001) *The Postmodern Adventure, Science Technology, and Cultural Studies at the Third Millennium*, New York and London: Guilford and Routledge.
- Bloch, Ernst (1986) *The Principle of Hope*, Cambridge: MIT Press.
- Buck-Morss, Susan (1989) *The Dialectics of Seeing*, Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Bürger, Peter (1984 [1974]) *Theory of the Avant-Garde*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Calhoun, Craig (1992), ed. *Habermas and the Public Sphere*, Cambridge: The MIT Press.
- Centre for Contemporary Cultural Studies (1980a) *On Ideology* London: Hutchinson.
- Centre for Contemporary Cultural Studies (1980b) *Culture, Media, Language*, London: Hutchinson.
- Cvetkovich, Ann and Douglas Kellner (1997) *Articulating the Global and the Local, Globalization and Cultural Studies*, Boulder, Co.: Westview Press.
- Davies, Ioan (1995) *Cultural Studies*, and After, London and New York: Routledge.
- Durham, Meenakshi Gigi and Douglas Kellner, editors (2001) *Media and Cultural Studies: KeyWorks*, Malden, Mass. and Oxford, UK: Blackwell.
- Gramsci, Antonio (1971) *Selections from the Prison Notebooks of Antonio Gramsci*, Edited and translated by Quintin Hoare and Geoffrey Nowell Smith, New York: International Publishers.
- Gramsci, Antonio (1985) *Selections from Cultural Writings*, 389-390. Edited by David Forgacs and Geoffrey Nowell-Smith. London: Lawrence and Wishart.
- Habermas, Jurgen (1989a) *Structural Transformation of the Public Sphere*, Cambridge, Mass: MIT Press.
- Hall, Stuart, et al (1980) *Culture, Media, Language*, London: Hutchinson.
- Hall, Stuart (1980a) "Cultural Studies and the Centre Some Problematics and Problems" in Hall et al, 1980, 15-47.
- Hall, Stuart (1980b) "Encoding/Decoding," in Hall et al, 1980, 128-138.
- Hall, Stuart (1983) "The Problem of Ideology--Marxism Without Guarantees", in B. Matthews (ed.) *Marx 100 Years On*, London: Lawrence & Wishart.
- Hall, Stuart (1988) *The Hard Road to Renewal*, London: Verso.

- Hall, Stuart (1991) *Lecture on Globalization and Ethnicity*, University of Minnesota, Videotape.
- Harvey, David, *The Condition of Postmodernity*, Cambridge: Blackwell: 1989.
- Hebdige, Dick *Subculture. The Meaning of Style*, London: Methuen.
- Horkheimer, Max and T.W. Adorno (1972) *Dialectic of Enlightenment*, New York: Herder and Herder.
- Jameson, Fredric. (1991) *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism*, Durham, N.C.: Duke University Press,
- Jefferson, Tony (ed.) (1976) *Resistance through Rituals*, London: Hutchinson.
- Jessop, Bob, et al (1984) "Authoritarian Populism, Two Nations, and Thatcherism", *New Left Review* 147
- Johnson, Richard (1986/87) "What is Cultural Studies Anyway?" *Social Text* 16: 38-80.
- Kellner, Douglas (1995) *Media Culture, Cultural Studies, Identity and Politics Between the Modern and the Postmodern*. London and New York: Routledge
- Kellner, Douglas (2001) *Media Spectacle*, London and New York: Routledge, 2003.
- Lazarsfeld, Paul (1941) "Administrative and Critical Communications Research", *Studies in Philosophy and Social Science*, Vol. IX, No. 1: 2-16.
- Lukacs, Georg (1971) *The Theory of the Novel*, Cambridge, Mass.: MIT University Press.
- McGuigan, Jim (1992) *Cultural Populism*, London and New York: Routledge.
- Williams, Raymond (1961) *The Long Revolution*, London: Chatto and Windus.
- Ayrıca bkz: Marksizm, Frankfurt Okulu, Birmingham Okulu, kültürel popülizm, Stuart Hall, Fredric Jameson